

tis factis convinci redarguique non possunt; præceptis tamen & catechismis validissimè flagellantur, atque omnes tales mutata in melius voluntate ad baptismum videntur accedere. Sed si fortè adulteros, quos non lex humana, sed divina condemnat, id est, qui alienas uxores tamquam suas habent, vel feminas quæ alienos maritos, alicubi negligentius admitti solere adverterunt; ex illis rectis debent conari ista corrigere, hoc est, ut etiam isti non admittantur; non ex his pravis illa recta depravare, ut neque de morum correctione catechizandos esse censeant Competentes; & consequenter omnes etiam illarum publicarum turpitudinum & scelerum professores, hoc est, meretrices, lenones, gladiatores, ac si quid hujusmodi est, etiam in illis malis permanentes, admitti oportere arbitrentur. Omnia quippe illa quæ Apostolus enumerat, concludens. *Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt; qui vehementius agunt, manifestata sibi congruenter increpant, & resistentes atque in eis se permansuros profitentes ad accipiendum baptismum non admittunt.*

CAPUT
XIX.

Tria flagitia etiam benigniorum hominum consensu mortifera & excommunicatione punienda.

34. QUI autem opinantur cetera elemosynis faciliè compensari, tria tamen mortifera esse non dubitant & excommunicationibus punienda, donec poenitentia humiliore sanentur, impudicitiam, idololatriam, homicidium. Neque nunc opus est querere qualis sit eorum ista sententia, & utrùm corrigenda, an approbanda, ne opus susceptum mittamus in longum propter eam quæstionem, quæ huic ^a absolvendæ minimè necess-

^a Am. Er. & duo MSS. absolvendo.

cessaria est. Sufficit enim, quia si omnia non sunt admittenda ad baptismi sacramentum, inter hæc omnia est adulterium: si autem tria illa sola excipienda sunt, etiam in his tribus est adulterium, unde ista disputatio nata est.

35. Sed quoniam malorum christianorum mores, qui fuerunt antea etiam pessimi, habuisse non videntur hoc malum, ut alienas uxores ducerent viri, aut alienis viris feminae nuberent; inde fortasse apud quasdam Ecclesias negligentia ista subrepsit, ut in catechismis Competentium nec quærentur, nec ^a percuterentur hæc vitia; atque inde factum est, ut inciperent & defendi: qua tamen in baptizatis rara sunt adhuc, si ea nos negligendo non ^b densa faciamus. Talem quippe in quibusdam negligentiam, in aliis imperitiam, in aliis ignorantiam probabiliter Dominus somni nomine significasse intelligitur, ubi ait: *Cum autem dormirent homines, venit inimicus, & superseminavit zizania.* Hinc autem existimandum est, non ea primùm apparuisse in moribus, quamvis malorum christianorum, quoniam beatus Cyprianus in epistola de lapsis, cum deplorando & arguendo multa commemoraret, quibus merito dicit indignationem Dei fuisse commotam, ut intolerabili persecutione Ecclesiam suam sineret flagellari, hæc ibi omninò non nominat: cum etiam illud non taceat, & ad eosdem mores malos pertinere confirmet, jungere cum infidelibus vinculum matrimonii, nihil aliud esse asserens, quam prostituere gentilibus membra Christi: quæ nostris temporibus jam non putantur esse pec-

Unde factum ut de adulteriis conjugii non ageretur in catechismis.

Math. 13. 25.

Cyprianus

Matrimonium cum infidelibus.

^a Sic MSS. At editi, *repercuterentur.*

^b Editi, *defensa.* Erratum corrigunt veteres libri.

cata; quoniam re vera in novo Testamento nihil inde præceptum est, & ideo aut licere creditum est, aut velut dubium derelictum. Sicut etiam illud ambiguum est, utrum Herodes a mortui duxerit, an vivi fratris uxorem: & ideo non ita claret, quid Joannes ei non licere dicebat. De concubina quoque, si professa fuerit nullum se alium cognituram, etiamsi ab illo cui subdita est, dimittatur, merito dubitatur, utrum ad percipiendum baptismum non debeat admitti. Quisquis etiam uxorem in adulterio deprehensam dimiserit, & aliam duxerit, non videtur æquandus eis, qui excepta causa adulterii dimittunt & ducunt: & in ipsis divinis sententiis ita obscurum est, utrum & iste, cui quidem sine dubio adulteram licet dimittere, adulter tamen habeatur si alteram duxerit, ut quantum existimo, venialiter ibi quisque fallatur. Quamobrem quæ manifesta sunt impudicitia crimina, omni modo à baptismo prohibenda sunt, nisi mutatione voluntatis & pœnitentia corrigantur: quæ autem dubia, omni modo conandum est, ne fiant tales conjunctiones. Quid enim opus est in tantum discrimen ambiguitatis caput mittere? Si autem factæ fuerint, nescio utrum ii qui fecerint, similiter ad baptismum non debere videantur admitti.

CAP. XX.
Ordo curationis erga baptizandos tenendus.

36. QUANTUM adinet igitur ad doctrinam salubrem veritatis, ne cuiquam mortifero peccato perniciosissima securitas detur, vel etiam pestilentiosissima tribuatur auctoritas, iste curationis ordo est, ut baptizandi credant

a Fratri viventis uxorem duxisse, tradit Josephus Antiq. Jud. lib. 18. c. 7. idque in celebritate Decoll. S. Joan. canitur in Breviario Rom.

dant in Deum Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, eo ritu quo Symbolum traditur; & à mortuis operibus agant pœnitentiam, omniumque se omnino præteritorum remissionem in baptismo accepturos esse non dubitent: non ut peccare liceat, sed ut peccasse non noceat; ut sit facti remissio, non permissio faciendi. Tunc verè dici potest, etiam spiritualiter: *Ecce sanus factus es, jam noli peccare*: quod Dominus de corporali sanitate ideo dixit, quoniam sciebat ei quem salvum fecerat, meritis peccatorum illum etiam carnis accidisse languorem. Hi autem ei homini, qui & baptizandus adulter ingreditur, & baptizatus adulter egreditur, miror quomodo dici existiment: *Ecce sanus factus es*. Quis enim gravis & exitiabilis morbus erit, si adulterium sanitas erit?

37. SED in tribus millibus, inquit, quos uno die Apostoli baptizarunt, & in tot millibus credentium, in quibus Apostolus ab Jerusalem usque in Illiricum Evangelium replevit, erant utique aliqui alienis uxoribus copulati, vel feminae alienis maritis: in quibus regulam Apostoli constituere debuerunt, quæ deinceps in Ecclesiis servaretur, utrum non admitterentur ad baptismum, nisi illa adulteria correxissent. Quasi non similiter adversus eos dici possit, quòd non inveniunt aliquem commemoratum, qui cum talis esset, admisus est. Aut verò possint singulorum hominum crimina, quod infinitum erat, commemorari; cum generalis illa regula satis superque sufficiat, ubi Petrus pluribus verbis testificans baptizandis ait: *Eripite vos ab hoc seculo pravo*. Quis enim dubitet ad hujus sæculi pravitatem adulteria pertinere, & illos qui elegerint in eadem iniquitate persistere?

Joan. 5. 14.

CAP. XXI.
Apostolorum factum non iis favere adulteros admitti ad baptismum.
Rom. 15. 19.

Act. 2. 40.

Similiter autem dici potest, publicas meretrices, quas utique ad baptismum, nisi ab illa turpitudine liberatas, nulla admittit Ecclesia, potuisse inveniri in tot millibus tunc credentium per tot gentes, & de his suscipiendis vel prohibendis constituere Apostolos exempla debuisse. Verumtamen de quibusdam minoribus possumus conjectare majora. Si enim ad baptismum Joannis venientes publicani prohibiti sunt aliquid amplius exigere, quam quod eis fuerat constitutum; miror si venientibus ad baptismum Christi posset permitti adulterium.

Lucæ 3. 13.

Perperam dicitur iudæos propter solam infidelitatem delictos.

Jacobi 2.

20.

Gal. 5. 6.

Lucæ 17.

21.

Regnum cælorum vim pati non dicunt de fide sine caritate.

Rom. 13.

10.

Matth. 11.

12.

38. Commemoraverunt etiam Israëlitas multa mala & gravia perpetrasse, & effudisse multum sanguinem Prophetarum, nec tamen ex his factis penitus meruisse deleri, sed ex infidelitate sola, qua in Christum credere noluerunt: non intuentes quia peccatum eorum non hoc solum fuit, quia in Christum non crediderunt, verum etiam quia Christum occiderunt; quorum unum pertinet ad crimen incredulitatis, alterum ad crimen crudelitatis. Illud ergo est contra fidem rectam, istud contra bonam vitam. Utroque autem vitio caret, qui fidem Christi habet; non sine operibus mortuam, quæ etiam in dæmonibus invenitur; sed fidem gratiæ, quæ per dilectionem operatur.

39. Hæc est fides, de qua dicitur: *Regnum cælorum intra vos est*. Hoc enim diripiunt, qui vim faciunt credendo, impetrantes Spiritum caritatis, ubi est plenitudo legis, sine qua lex in littera reos faciebat etiam prævaricationis. Non itaque putandum est ideo dictum, *Regnum cælorum vim patitur, & qui vim faciunt, diripiunt illud*; quia etiam ma-

mali tantummodo credendo & pessimè vivendo perveniunt in regnum cælorum: sed quia reatus ille prævaricationis, quem sola lex, id est, littera sine spiritu jubendo faciebat, credendo solvitur, & violentia fidei Spiritus sanctus impetratur; per quem diffusa caritate in cordibus nostris, lex non timore pœnæ, sed justitiæ amore completur.

40. NEQUAQUAM ergo mens incauta fallatur, ut se existimet Deum cognovisse, si eum fide mortua, hoc est, sine bonis operibus confiteatur, more dæmonum; & ideo se jam non dubitet ad vitam æternam esse venturam, quia Dominus dicit: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te unum verum Deum, & quem misisti Jesum Christum*. Venire quippe debet etiam illud in mentem, quod scriptum est: *In hoc cognoscimus eum, si mandata ejus servemus. Qui dicit, quia cognovi eum, & mandata ejus non servat, mendax est, & in hoc veritas non est*. Et ne quisquam existimet mandata ejus ad solam fidem pertinere; quamquam dicere hoc nullus est ausus, præsertim quia mandata dixit, quæ ne multitudine cogitationem spargerent, *In illis duobus tota Lex pendet & Prophetæ*; licet rectè dici possit, ad solam fidem pertinere Dei mandata, si non mortua, sed viva illa intelligatur fides, quæ per dilectionem operatur: tamen postea Joannes ipse aperuit quid diceret, cum ait: *Hoc est mandatum ejus, ut credamus nomini filii ejus Jesu Christi, & diligamus invicem*.

41. Hoc itaque prodest, in Deum recta fide credere, Deum colere, Deum nosse, ut

v 4

a Sic MSS. Editi verò, cogitationes parerent.

Rom. 5. 5.

CAPUT

XXII.

Cognitio

Dei quæ

nam vera

& ad vitam

æternam con-

ducens.

Joan. 17.

3.

1. Joan. 2.

3. & 4.

a

Matth. 22.

40.

Gal. 5. 6.

1. Joan. 3.

13.

Indulgentia non ob-

stinatis, sed

& à peccato

recedenti-
bus speran-
da.

Ps. 40. 5.

Sap. 15. 2.

I. Joan. 2.
I. & 2.

CAPUT
XXIII.

& benè vivendi ab illo sit nobis auxilium, & si peccaverimus, ab illo indulgentiam mereamur: non in factis quæ odit securi perseverantes, sed ab eis recedentes, eique dicentes: *Ego dixi, Domine, miserere mei, sana animam meam, quoniam peccavi tibi*: quod non habent cui dicant, qui non in eum credunt; & frustrà dicunt, qui cum tam longè ab illo sint, à gratia Mediatoris alieni sunt. Hinc illa verba sunt in libro Sapientiæ, quæ nescio quomodo intelligit perniciose securitas: *Et si peccaverimus, tui sumus*: quoniam scilicet bonum, & magnum Dominum habemus, qui & velit atque possit poenitentium peccata sanare, non qui minimè audeat permanentes in malignitate disperdere. Denique cum dixisset, *tui sumus*; addidit, *scientes potentiam tuam*: utique potentiam, cui se subtrahere nequeat aut occultare peccator. Ideoque secutus adjunxit: *Non peccabimus autem, scientes quoniam tui sumus deputati*. Quis enim dignè cogitans habitationem apud Deum, in qua omnes prædestinatione sunt deputati, qui secundum propositum vocati sunt, non enitatur ita vivere, ut tali habitationi congruat? Quod ergo & Joannes dicit: *Hæc scripsi vobis, ut non peccetis; & si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum, & ipse est exoratio pro peccatis nostris*; non id agit, ut cum securitate peccemus; sed ut recedentes à peccato, si quod admissum est, propter illum advocatum, quem non habent infideles, minimè de indulgentia desperemus.

42. NEC de his igitur verbis mitior ulla con-

editi, ait: pro quo MSS. agit.

conditio promittenda est, sic in Deum credere volentibus, ut permaneant in perditis moribus: multò minùs de illis, ubi Apostolus ait: *Qui sine lege peccaverunt, sine lege peribunt; qui autem in lege peccaverunt, per legem judicabuntur*: tamquam hoc loco aliquid distet inter perire & judicari, cum alio verbo hoc idem significatum sit. Solent enim Scripturæ judicium etiam pro æterna damnatione ponere. Sicut in Evangelio Dominus loquitur: *Veniet hora, in qua omnes qui sunt in monumentis, audient vocem ejus; & procedent qui benefecerunt in resurrectionem vitæ; qui autem malè egerunt in resurrectionem judicii*. Neque hîc dictum est, hoc qui crediderunt, illud autem qui non crediderunt; sed hoc illi qui benè egerunt, illud qui malè egerunt. Inseparabilis est quippe bona vita à fide, quæ per dilectionem operatur: imò verò ea ipsa est bona vita. Videmus itaque resurrectionem judicii dixisse Dominum pro resurrectione damnationis æternæ. De omnibus quippe resurrecturis (ubi proculdubiò erunt etiam ii qui omninò non credunt, neque enim ipsi non sunt in monumentis) duas partes fecit, alios in resurrectionem vitæ, alios in resurrectionem judicii resurrecturos esse declarans.

43. Quòd si dicunt, non ibi intelligendos etiam eos qui omninò non credunt, sed eos qui per ignem salvì erunt, quia crediderunt, etiamsi malè vixerunt, ut eorum transitoriam poenam judicii nomine significatam arbitrentur (quamquam hoc impudentissimè dicatur, cum omninò Dominus omnes resurrecturos, in quibus sine dubio & increduli erunt, in duo diviserit, *vitam & judicium*; ita volens judicium æternum intelligi, quamvis hoc

Locus
Apostoli ab
adversariis
malè in-
tellectus.
Rom. 2. 12.
Judicium
in Scripturis
pro æterna
damnatione.
Joan. 5.
28. & 29.

Gal. 5. 6.

An soli fideles mali
intelligendi sint ituri
in resurrectionem
judicii, ut
judicium
non sit æterna
damnatio.
Joan. 3.
18.

non

non addiderit, sicut & vitam: neque enim ait, in resurrectionem vitæ æternæ; cum aliud utique intelligi noluerit) videant tamen quid responsuri sunt, ubi ait: *Qui autem non credit, jam iudicatus est.* Nam hic proculdubio, aut iudicium pro pœna æterna positum intelligunt, aut per ignem salvos futuros etiam incredulos dicere audebunt: quoniam, *qui non credit*, inquit, *jam iudicatus est*, hoc est, jam iudicio destinatus: & non erit quod pro magno beneficio polliceantur credentibus nequiterque viventibus, quando & ii qui non credunt, non erunt perdendi, sed iudicandi. Quod si dicere non audent, non audeant aliquid mitius polliceri eis, de quibus dictum est, *per legem iudicabuntur*: quia constat iudicium etiam pro æterna damnatione solere nominari. Quid, quod invenimus non solum minimè mitioris, verum etiam deterioris conditionis esse illos qui scientes peccant? Hi sunt enim maximè qui legem acceperunt. Nam sicut scriptum est: *Ubi lex non est, nec prævaricatio.* Hinc est & illud: *Concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret: Non concupisces. Occassione itaque accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam:* & alia multa quæ de hac re idem Apostolus dicit. Ab hoc reatu graviore liberat gratia Spiritus sancti per Jesum Christum Dominum nostrum, quæ diffusa caritate in cordibus nostris donat iustitiæ a delectationem, qua immoderatio concupiscentiæ superetur. Hinc itaque confirmatur non solum nihil mitius, sed gravius aliquid intelligendum, de quibus dictum est: *Qui in lege peccaverunt,*

Rom. 4. 15.

Rom. 7. 7.
& 8.

a

Rom. 2. 12.

a Nonnulli codices, dilectionem.

runt, per legem iudicabuntur; quàm de illis qui sine lege peccantes sine lege peribunt: nec pro pœna transitoria hoc loco dictum iudicium, sed pro ea qua etiam non credentes iudicabuntur.

44. Nam qui hac utantur sententia ad promittendam salutem per ignem illis, qui etiam credentes pessimè vivunt, ut eis dicant: *Qui sine lege peccaverunt, sine lege peribunt;* *qui autem in lege peccaverunt, per legem iudicabuntur;* tamquam dictum sit, non peribunt, sed per ignem salvi erunt; nec illud adtendere potuerunt, hoc Apostolum de illis qui sine lege, & illis qui in lege peccaverunt dixisse, cum de gentibus & de iudæis ageret; ut non tantum gentibus, sed utrisque gratiam Christi, qua liberentur, necessariam demonstraret: quod a tota ipsa epistola ad Romanos evidenter ostendit. Jam ergo etiam iudæis in lege peccantibus, de quibus dictum est, *per legem iudicabuntur*, non eos liberante gratia Christi, promittant, si placet, per ignem salutem; quoniam de his dictum est, *per legem iudicabuntur.* Quod si non faciunt, b ne contra se ipsos veniant, qui eos gravissimo infidelitatis crimine obstrictos esse dicunt: ut quid transferunt ad infideles & fideles in eo quod ad fidem Christi adinet, illud quod dictum est de iis qui sine lege & iis qui in lege peccaverunt, cum de iudæis & de gentibus ageretur, ut ad Christi gratiam utrique invitarentur? * NEQUE enim dictum est, Qui si-
ne

Ibidem.

* CAPUT
XXIV.

a Sic MSS. At editi, totum.

b Editi omisa particula ne, habent contra se ipsos veniunt. Emendantur à MSS.

ne fide peccaverunt, sine fide peribunt; qui autem in fide peccaverunt, per fidem iudicabuntur: sed *sine lege* dictum est, & *in lege*; ut satis appareret illam causam tangi, quæ inter gentes & iudæos agebatur, non quæ inter bonos malosque christianos.

Libertas fidei non sit fidelibus velamen malitiæ.
1. Petri 2. 16.

45. Quamquam si illo loco legem pro fide accipi volunt, quod nimis importunum & absurdum est, etiam hinc apertissimam possunt legere sententiam Apostoli Petri, qui cum loqueretur de iis qui in occasionem carnis acceperant, & in velamentum malitiæ,

Gal. 4. 31. quod scriptum est, nos ad novum Testamentum pertinentes, non ancillæ filios esse, sed liberæ, qua libertate Christus nos liberavit: & putaverant hoc esse liberè vivere, ut tamquam de tanta redemptione securi, quidquid liberet, licere sibi arbitrantur. non

Gal. 5. 13. intuentes quod dictum est: Vos in libertatem vocati estis, fratres, tantum ne libertatem in occasionem carnis detis: unde &

1. Petri 2. 16. ipse Petrus dicit: Liberi, non sicut velamentum malitiæ habentes libertatem: ait de illis

2. Petri 2. 17. &c. & in secunda epistola sua: Hi sunt fontes sicci, & nebula à turbine exagitata, quibus caligo tenebrarum reservata est: superba enim vanitatis loquentes illicitum in concupiscentiis carnis impuditiæ eos qui paululum effugerunt, in errore conversati, libertatem illis promittentes, cum ipsi servi sint corruptionis: A quo enim quis devictus est, huic & servus addictus est: Si enim refugientes coinquinationes mundi in agnitionem Domini nostri & conservatoris Jesu Christi, his rursus implexi superantur, facta sunt illis posteriora deteriora prioribus: Melius enim erat illis non cognoscere

Matth 12. 45. viam

viam iustitiæ, quam cognoscentes retrorsum reflecti à tradito sibi sancto mandato: Contigit enim illis res veri proverbi, Carnis reversus ad suum vomitum, & sus lapsa in volutabris cæni: quid adhuc promittitur contra istam manifestissimam veritatem conditio melior iis qui cognoverunt viam iustitiæ, hoc est, Dominum Christum, & perditè vivunt, quàm si omninò non cognovissent? cum apertissimè dicatur: Melius erat illis non cognoscere viam iustitiæ, quam cognoscentes retrorsum reflecti à tradito sibi sancto mandato.

46. NEQUE enim illud hoc loco intelligendum est sanctum mandatum, quo præceptum est, ut in Deum credamus: quamquam eo ipso totum continetur, si eam intelligamus fidem credentium, quæ per dilectionem operatur: sed apertè expressit quid diceret sanctum mandatum, id est, quo præceptum est, ut ab hujus mundi coinquinationibus recedentes casta conversatione vivamus. Sic enim ait: Si enim refugientes coinquinationes mundi in agnitionem Domini nostri & conservatoris Jesu Christi, his rursus implexi superantur, facta sunt illis posteriora deteriora prioribus. Non ait, refugientes ignorantiam Dei, aut refugientes infidelitatem sæculi, vel tale aliquid; sed coinquinationes mundi, in quibus est utique omnis immunditia flagitiorum. Nam de his superius loquens, dixit: Cœpulant vobiscum, oculos habentes plenos adulterii & indesinentis peccati. Ideo etiam fontes siccos appellat; fontes videlicet, quod acceperint agnitionem Domini Christi; siccos autem, quia non con-

Prov. 26. 11.

CAPUT XXV. Sanctum mandatum quid, idque cognoscentes ac transgredientes quæ pœna maneat.

2. Petri 2. 13.

^a In excusis, quari. Verius in MSS. quàm si.

Juda
12.

gruenter vivunt. De talibus quippe etiam Judas Apostolus loquens: *Iti sunt, inquit, qui in dilectionibus vestris maculati coëpulantur, sine timore semetipsos pascentes, nubes sine aqua, & cetera.* Quod enim Petrus ait, *coëpulantes vobiscum, oculos habentes plenos adulterii*; hoc Judas, *in dilectionibus vestris maculati coëpulantur.* Mixti sunt enim bonis in epulis sacramentorum & dilectionibus plebium. Et quod Petrus ait, *Fontes sicci*: hoc Judas, *Nubes sine aqua*: hoc Jacobus, *Fides mortua.*

Pœna transitoria baptismatis sceleratè viventibus non promittenda.

Matth. 12.

45.

Luca 11.

26.

47. Non itaque promittatur pœna ignis transitoria turpiter sceleratèque viventibus, quia viam justitiæ cognoverunt, quibus melius erat non cognoscere, sicut veracissima Scriptura testatur. De talibus quippe etiam Dominus ait: *Et erunt novissima illius hominis pejora quàm erant prima*: quoniam purgationis suæ habitorem Spiritum sanctum non recipiens, fecit in se immundum spiritum multipliciorem redire. Nisi forte ideo sunt isti, de quibus agitur, meliores habendi, quia non redierunt ad immunditiam adulteriorum, sed ab ea non recesserunt; nec purgati se rursus inquinaverunt, sed purgari recusaverunt. Neque enim, ut relevata conscientia intrent ad baptismum, dignantur saltem vomere pristinas immunditias, quas canum more iterum sorbeant; sed in lavacri ipsius sanctitate pertinaciter crudo pectore indigestam nequitiam tenere contendunt: nec occultant eam pollicitatione vel ficta, sed impudentia professionis eructant: nec exeuntes de Sodomis more uxoris Loth, in præterita iterum attendunt, sed omninò de Sodomis dedignantur exire; imò ad Christum cum Sodomis

Gen. 19.
26.

CO-

conantur intrare. Paulus Apostolus dicit: *Qui prius fui blasphemus, & persecutor, & injuriosus, sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate.* Et istis dicitur: Tunc potiùs misericordiam consequimini, si scientes malè vixeritis in ipsa fide. Nimis longum est, & penè infinitum omnia testimonia Scripturarum velle colligere, quibus apparet non solùm non esse mitiorem causam eorum qui scientes, quàm qui nescientes vitam nequissimam & iniquissimam ducunt, verùm etiam hoc ipso esse graviolem: proinde ista suffecerint.

48. CAVEAMUS ergo diligenter in adjutorio Domini Dei nostri non facere homines malè securos, dicentes eis, quòd si fuerint in Christo baptizati, quomodolibet in ea fide vixerint, eos ad salutem æternam esse venturos: ne sic faciamus christianos, quomodo judæi proselytos, quibus Dominus ait: *Vae vobis, scribæ & pharisæi, qui circummitis mare & terram, facere unum proselytum; cum autem feceritis, facitis eum filium gehennæ duplo quàm vos estis.* Sed potiùs sanam doctrinam Dei magistri in utroque teneamus; ut sancto baptismo consona sit vita christiana, nec cuiquam homini, si utrumlibet defuerit, vita promittatur æterna. Qui enim dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non intrabit in regnum cælorum*: ipse etiam dixit: *Nisi abundaverit justitia vestra super scribarum & pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum.* De illis quippe ait: *Scribæ & pharisæi super cathedram Moysi sedent; quæ*

1. Tim. 1.
13.CAPUT
XXVI.

Baptismo nisi vita respondeat non obtinebitur regnum cælorum.

Matth. 23.
15.Joan. 3. 5.
aMatth. 5.
20.Matth. 23.
2. & 3.

a Veteres libri, ex Spiritu sancto: omisso, aqua &c.

dicunt facile, quæ autem faciunt, facere nolite; dicunt enim & non faciunt. Ergo iustitia eorum est, dicere & non facere: ac per hoc nostram esse voluit abundantem super illorum, dicere & facere: quæ si non fuerit, non intrabitur in regnum cælorum. Non quia quisquam ita debet extolli, ut, non dicam apud alios jactare, sed apud se ipsum putare audeat, se in hac vita esse sine peccato: sed nissi essent quædam ita gravia, ut etiam excommunicatione plectenda sint, non diceret Apostolus: *Congregatis vobis & meo spiritu tradere ejusmodi satanæ in interitum carnis, ut spiritus saluus sit in die Domini Jesu.* Unde etiam dicit: *Ne lugeam multos, qui antè peccaverunt, & non egerunt pœnitentiam super immunditiam & fornicationem, quam gesserunt.* Item nisi essent quædam non ex humilitate pœnitentiæ sananda, qualis in Ecclesia datur eis qui propriè pœnitentes vocantur, sed quibusdam correptionum medicamentis; non diceret ipse Dominus: *Corripe eum inter te & ipsum solum, & si te audierit, lucratus es fratrem tuum.* Postremò nisi essent quædam sine quibus hæc vita non agitur; non quotidianam medelam poneret in oratione quam docuit, ut dicamus: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.*

CAPUT
XXVII.
Epilogus
prædicto-
rum.

49. JAM satis, quantum arbitror, de tota illa opinione quid mihi videretur exposui, ubi tres quæstiones moverunt: unam de permixtione in Ecclesia bonorum & malorum, tamquam tritici & zizaniorum: ubi cavendum est, ne ideo putemus esse propositas istas similitudines, vel hanc, vel de im-

mundis in arca animalibus, vel quæcumque alia idem significant, ut dormiat Ecclesiæ disciplina, de qua in figura illius mulieris dictum est; *Severa sunt conversationes domus ejus*; sed ut non eo usque progrediatur dementiæ potiùs temeritas, quàm severitas diligentia, ut quasi bonos à malis per nefaria schismata separare præsumat. Neque enim per has similitudines & prænuntiationes consilium desidia datum est bonis, qua negligant quod prohibere debent; sed patientia, qua perferant, salva doctrina veritatis, quod emendare non valent. Nec quia scriptum est introisse ad Noë in arcam etiam immunda animalia, ideo præpositi vetare non debent, si qui immundissimi ad baptismum velint intrare saltantes, quod est certè mitius quàm moechantes: sed per hanc figuram rei gestæ prænuntiatum est immundos in Ecclesia futuros propter tolerantia rationem, non propter doctrina corruptionem, vel disciplina dissolutionem. Non enim quacumque libuit intraverunt immunda animalia, arca compage contracta, sed ea integrâ, per unum atque idem ostium, quod artifex fecerat. Altera quæstio est, in qua eis visum est fidem solam baptizandis esse tradendam, postea verò jam baptizatos docendos esse de moribus. Sed satis demonstratum est, nisi fallor, tunc magis pertinere ad curam speculatoris, cum omnes qui fidelium competunt sacramentum, omnia quæ dicuntur intentius & sollicitius audiunt, non tacere de pœna, quam malè viventibus Dominus comminatur: ne in ipso baptismo rei sint gravissimorum criminum, quò veniunt ut a remittatur reatus omnium pec-

Prov. 12.
18.
Sec. LXX.

Gen. 7. 2.

TOM. V.

X

ca-

a Plures MSS. remittantur.

catorum. Tertia quæstio est periculosissima, qua parum considerata, & non secundum divinum eloquium pertractata, tota illa opinio mihi videtur exorta, in qua promittitur scelestissimè turpissimèque viventibus, etiamsi eo modo vivere perseverent, & tantummodo credant in Christum, ejusque sacramenta percipiant, eos ad salutem vitamque æternam esse venturos: contra apertissimam Domini sententiam, qui desideranti vitam æternam respondit: *Si vis venire ad vitam, serva mandata*: & commemoravit quæ mandata, ubi ea scilicet peccata vitantur, quibus nescio quomodo salus æterna promittitur propter fidem sine operibus mortuam. De his tribus quæstionibus satis, quantum existimo, disputavi: demonstravique sic tolerandos in Ecclesia malos, ut non negligatur ecclesiastica disciplina: sic catechizandos eos, qui baptismum petunt, ut non solum audiant atque suscipiant quid credere, verum etiam qualiter vivere debeant: sic promitti fidelibus vitam æternam, ut non etiam per fidem mortuam, quæ sine operibus salvare non potest, ad eam se quisque pervenire posse arbitretur; sed per illam fidem gratiæ, quæ per dilectionem operatur. Non itaque culpentur dispensatores fideles, non sua negligentia vel pigritia, sed quorundam potius contumacia, qui pecuniam dominicam recusant accipere, & adulterinam suam cogunt servos dominicos erogare, dum nolunt saltem tales esse mali, quales sanctus Cyprianus commemorat, sæculo verbis solis & non factis renuntiantes: quando nec verbis renuntiare diaboli operibus volunt, cum se in adulterio permansuros voce apertissima profitentur.

Matth. 9.
17.

Cyprianus
serm. de
lapsis.

tur. Si quid ab eis dici solet, quod fortè disputando non adtigi, tale esse arbitratus sum, cui mea responsio necessaria non fuisset; sive quòd ad rem, de qua agitur, non pertineret, sive quòd tam leve esset, ut à quolibet redargui facillimè posset. a

EPISTOLA LXXXII.*

Receptis ab Hieronymo superioribus epistolis 72. 75. & 81. rescribit accuratius Augustinus de interpretatione loci epistolæ ad Galatas, confirmans quòd Petrus meritò veraciterque reprehensus fuerit à Paulo. Ceterum deprecatur veniam, si dictis quibusdam incautioribus Hieronymi animum offenderit, excusans quòd nulla sua culpa per multorum manus obambularit epistola, priusquam ad eum, cui scripta erat, pervenerat.

* *Alia XIX.
quæ autem 82. erant,
nunc 202.*

Domino dilectissimo, & in Christi visceribus honorando, sancto fratri & presbytero
HIERONYMO, AUGUSTINUS in Domino salutem.

I. **J**AM pridem tuæ caritati prolixam epistolam misi, respondens illi tuæ, quam per sanctum filium tuum Asterium, nunc jam non solum fratrem, verum etiam collegam meum misisse te recolis. Quæ utrùm in manus tuas pervenire meruerit, adhuc nescio, nisi quòd

*Scripta
circa an.
405.
CAPUT I.*

X 2

per-

a In veteribus libris additur, Deo gratias.